

Arbejdersmuseet & ABA har de senere år haft 'Kommunismen i Danmark' som et af sine satsningsområder. For arkivets vedkommende har det betydet et fortsat, prioriteret arbejde med de arkivalier, der blev indsamlet fra DKP's partihus i Dr. Tværgade i 1989-1990. Siden dengang er de to største enkeltdele, partiarkivet og DKU's arkiv, blevet ordnet og tilgængeliggjort. Især Hans Uwe Petersen, Torsten Lange og Knud Holt Nielsen har gjort en stor indsats, men flere andre har igennem tiderne været involveret i arbejdet med det omfangsrige og endnu ikke færdigregistrerede materiale.

Siden 2004 har det primært været undertegnede, der har arbejdet med den fortsat voksende 'kommunist-samling'. Af nyt arkivmateriale, der er indgået de senere år, kan nævnes Ib Nørlunds dagbøger, arkivet efter Landsforeningen Danmark-Sovjetunionen og Villy Fuglsangs efterladte papirer. Registreringsarbejdet har i en årrække været fokuseret på de ledende kommunisters arkiver, herunder Ib Nørlunds arkiv, men der er også blevet registreret materiale fra Danmarks Røde Hjælp, Kominternarkivet i Moskva, Vietnam 69 og flere mindre organisationer med tilknytning til DKP. Endvidere er store dele af det næsten 700 arkivkasser store partiarkiv blevet nyregistreret i forbindelse med det pågående arbejde med at overfører papirregistranten til ABA's netbaserede biblioteks- og arkivsystem, Reindex.

Senest er arkiverne efter Landsforeningen til Samvirke

mellem Danmark og Sovjetunionen og Den danske komité for Arbejderkonferencen blevet registreret. Begge arkiver giver et spændende indblik i kommunisternes venskabsarbejde for partiets to vigtigste samarbejdslande, der som led i den kolde krig gjorde sig store anstrengelser for at blive promoveret i en bredere offentlighed i de vestlige nabolande, bl.a. gennem finansiering af diverse aktiviteter. Ifølge DI-IS-rapporten *Danmark under den kolde krig* (2005) (og PET) var disse foreninger arketypiske eksempler på såkaldte frontorganisationer, hvor kommunister bag en ikke-kommunistisk facade trak i trådene og førte den almindelige befolkning bag lyset.

Landsforeningen Danmark-Sovjetunionen var en traditionel venskabsforening med en på papiret tværpolitiske sammensætning, typisk med en radikal formand (bl.a. Jørgen Jørgensen og Hermod Lannung) og en kommunist som næstformand (fx Alfred Jensen og Ingmar Wagner). Stiftelsen kan føres tilbage til 1924, hvor Dansk-Russisk Samvirke blev dannet, samme år som Danmark oprettede diplomatiske forbindelser med Sovjetunionen. Arkivet dækker perioden 1933-1992, men hovedparten af materialet stammer fra tiden efter 2. Verdenskrig – især fra 1970'erne, hvor foreningen havde sin storhedstid. Fra Venskabshuset i Vester Voldgade i København blev der i samarbejde med den sovjetiske partner, Foreningen Sovjetunionen-Danmark, iværksat et væld af aktiviteter, som fx kulturdage, boghandlen Sputnik, bibliotek, koncerter, foredrag, biografen Kino Kosmos, sprogundervisning, udgiver- og ikke mindst rejsevirksomhed, der i 1980'erne fik et næsten kom-

mercielt præg. Landsforeningen skiftede i 1992 navn til Dansk-Russisk Forening og begyndte et nyt kapitel i foreningens historie. Arkivet omfatter 105 arkivkasser.

Den danske komité for Arbejderkonferencen havde ligeledes sit højdepunkt i 1970'erne med et hav af ferie- og studierejser til DDR. Komiteens sigte var dog i udgangspunktet noget smallere, da den fungerede som en forbedringskomite for den danske deltagelse i Arbejderkonferencen, der blev afholdt i forbindelse med de årlige Østersøuger i DDR. Opfordringen til at danne komiteen kom fra Freier Deutscher Gewerkschaftsbund's lokalafdeling i Rostock i 1958 med henvisning til det kommunistiske Faglige Verdensforbunds kongres' beslutninger året forinden. Efterfølgende valgte komiteen hvert år medlemmer til en landskomite, der afholdt møder mellem konferencerne, og til

Den permanente komite, der var sammensat af medlemmer fra de forskellige nationale komiteer fra østersølandene, Norge og Island, og som stod for den overordnede planlægning. Komiteen virkede parallelt med Østersøugens Bureau og Venskabsforeningen Danmark-DDR. Mens Østersøugerne blev indstillet i 1975, fortsatte arbejderkonferencerne frem til Murens fald. Arkivet består af 29 arkivkasser, der dækker perioden 1958-1984.

Endelig er 30 af partiets distrikts- og lokalafdelingers arkiver blevet registreret af arkivpraktikant, stud.mag. Katrine Madsbjerg, i foråret 2008, så ABA's samling nu indeholder 68 DKP- og DKU-afdelinger fra spredt ud over hele landet, fra Thisted til Indre By i København. Elektroniske registranter over alle nævnte arkiver kan findes på www.aba.dk.

Jesper Jørgensen

En stor del af Landsforeningens virksomhed bestod af studie- og ferierejser, der arrangeredes i samarbejde med de sovjetiske turistorganisationer, bl.a. Centrotourist. I 1987 bød programmet på storbyferie i Moskva og Leningrad, eksotiske rejser til sagnomspundne Samarkand og det storslåede Kaukasus, vintur til Moldaviens samt en sommerrejse til vore baltiske naboer.